

Vieša sprendimų paieška

Greita paieška Detali paieška Pagalba

Pavadinimas: [2016-10-06][nuasmeninta nutartis byloje][3K-3-407-916-2016].docx**Bylos nr.:** 3K-3-407-916/2016**Bylos rūšis:** civilinė byla**Teismas:** Lietuvos Aukščiausiasis Teismas**Raktiniai žodžiai:****Teisiniai terminai:****Šalys:**

Vardas/Pavardė/Pavadinimas	Kodas	Byloje kaip
Heimdal Enterprises Ltd.	HE 181899	atsakovas
UAB „ARVI“ IR KO	165688047	atsakovas
JP SRBIJAGAS	104056656	Ieškovas

Kategorijos:

10. BYLOS SU TARPTAUTINIŲ ELEMENTŲ

10.5. Bylos, kuriose sprendžiama dėl užsienio valstybių teismų (arbitražų) sprendimų pripažinimo ir vykdymo

3. CIVILINIS PROCESAS

3.2. Procesas pirmosios instancijos teisme

3.2.3. Bylos nagrinėjimas teismo posėdyje:

3.2.3.6. Bylos sustabdymas (bylos sustabdymo pagrindai, terminai, teisiniai padariniai ir bylos nagrinėjimo atnaujinimas):

3.2.3.6.2. Fakultatyvus bylos sustabdymas:

3.2.3.6.2.4. Bylos sustabdymas, kai teismas pripažįsta, jog bylą sustabdyti būtina

Civilinė byla Nr. 3K-3-407-916/2016

Teismo proceso Nr. 2-60-3-00100-2015-0

Procesinio sprendimo kategorija 3.2.3.6.2.4

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS**NUTARTIS**

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2016 m. spalio 6 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Janinos Januškienės (kolegijos pirmininkė), Dalios Vasarienės (pranešėja) ir Vinco Versecko,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjos Serbijos Respublikos įmonės JP „SRBIJAGAS“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. kovo 10 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos Serbijos Respublikos įmonės JP „SRBIJAGAS“ prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Vienos tarptautinio arbitražo centro 2013 m. spalio 15 d. sprendimą dėl jurisdikcijos ir Vienos tarptautinio arbitražo centro 2014 m. spalio 8 d. galutinį sprendimą byloje Nr. SCH-5246/MAG „Hip Azotara Doo“ prieš bendrovę „Heimdal Enterprises LTD“ ir uždarytą akcinę bendrovę „ARVI ir Ko“, išduoti vykdomąjį raštą ir priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą; suinteresuoti asmenys bendrovė „Heimdal Enterprises LTD“ ir uždaroji akcinė bendrovė „ARVI ir Ko“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 164 straipsnio 4 punkto, reglamentuojančio civilinės bylos sustabdymą, kai teismas pripažįsta, jog tai yra būtina, aiškinimo ir taikymo byloje dėl arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo.
2. Pareiškėja prašė teismo pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Vienos tarptautinio arbitražo centro 2013 m. spalio 15 d. sprendimą dėl jurisdikcijos ir Vienos tarptautinio arbitražo centro 2014 m. spalio 8 d. galutinį sprendimą byloje Nr. SCH-5246/MAG „Hip Azotara Doo“ prieš „Heimdal Enterprises LTD“ ir uždarają akcinę bendrovę „ARVI ir Ko“, išduoti vykdomąjį raštą bei priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Suinteresuotas asmuo UAB „ARVI ir Ko“ pateikė teismui prašymą sustabdyti civilinę bylą iki galutinio sprendimo dėl cesijos sutarties pripažinimo negaliojančia Serbijos Novi Sado teisme įsiteisėjimo ir (ar) iki Lietuvos Aukščiausiojo Teismo galutinio sprendimo civilinėje byloje Nr. 3P-390/2016 priėmimo.
4. Pareiškėja su suinteresuoto asmens UAB „ARVI ir Ko“ prašymu nesutiko ir prašė teismo tuo atveju, jeigu būtų nuspręsta stabdyti šios civilinės bylos nagrinėjimą, įpareigoti UAB „ARVI ir Ko“ garantuoti mažiausiai 7,9 mln. Eur sumą 2014 m. spalio 8 d. galutiniam arbitražo sprendimui įvykdyti.

II. Lietuvos apeliacinio teismo nutarties esmė

5. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2016 m. kovo 10 d. nutartimi sustabdė civilinės bylos Nr. 2T-15-407/2016 nagrinėjimą iki Lietuvos Aukščiausiasis Teismas priims sprendimą civilinėje byloje Nr. 3P-390/2016, o pareiškėjos prašymo įpareigoti UAB „ARVI ir Ko“ garantuoti mažiausiai 7,9 mln. Eur sumą 2014 m. spalio 8 d. galutiniam arbitražo sprendimui įvykdyti netenkino.
6. Teismas nurodė, kad Lietuvos apeliaciniame teisme buvo nagrinėjama civilinė byla Nr. 2T-12-370/2016 pagal pareiškėjos Serbijos Respublikos įmonės JP „SRBIJAGAS“ prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Tarptautinių prekybos rūmų arbitražo 2013 m. rugpjūčio 19 d. dalinį sprendimą ir 2014 m. birželio 11 d. galutinį sprendimą Tarptautinio arbitražo teismo byloje Nr. 18728/GZ/MHM „Hip Azotara Doo“ prieš „Heimdal Enterprises LTD“ ir UAB „ARVI ir Ko“. Lietuvos apeliacinis teismas 2016 m. vasario 22 d. nutartimi pareiškėjos prašymą tenkino. Suinteresuotas asmuo UAB „ARVI ir Ko“ dėl šios nutarties peržiūrėjimo pateikė kasacinį skundą, šis kasacinio teismo teisėjų atrankos kolegijos 2016 m. kovo 8 d. nutartimi priimtas nagrinėti.
7. Nagrinėjamoje byloje suinteresuotas asmuo UAB „ARVI ir Ko“ pateiktame atsiliepime į pareiškimą nurodo iš esmės tapačius kaip ir byloje Nr. 2T-12-370/2016 nesutikimo su pareiškimu pagrindus, t. y. kad pareiškėja neturi teisės kreiptis į teismą su prašymu ir egzistuoja 1958 m. Niujorko konvencijos dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo (toliau – ir Niujorko konvencija, Konvencija) II ir V straipsniuose nustatyti pagrindai nepripažinti arbitražo sprendimų Lietuvos Respublikoje.
8. Yra pagrindas stabdyti nagrinėjamą bylą iki kasacinis teismas priims galutinį sprendimą ir pasisakys dėl suinteresuoto asmens UAB „ARVI ir Ko“ teisinių argumentų. Nors civilinės bylos Nr. 2T-12-370/2016 ir šios bylos faktinės aplinkybės skiriasi, tačiau nagrinėjamu atveju yra svarbus kasacinio teismo vertinimas ir pozicija dėl teisinio reglamentavimo, nes nagrinėjamais teisiniais klausimais teismų praktikos nėra suformuota.
9. Pareiškėja savo prašymą įpareigoti UAB „ARVI ir Ko“ garantuoti galutinio arbitražo sprendimo įvykdymą grindžia kitų šalių teismų praktika, tačiau nenurodo aplinkybių, pagrindžiančių prašymo faktinį

ir teisinį pagrindus. Byloje nėra duomenų, kad suinteresuotas asmuo ketintų paslėpti ar iššvaistyti lėšas, ar kitaip apsunkinti galimai palankaus teismo procesinio sprendimo įvykdymą.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

10. Kasaciniu skundu pareiškėja prašo Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. kovo 10 d. nutartį panaikinti ir suinteresuoto asmens UAB „ARVI ir Ko“ prašymą sustabdyti bylą atmesti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

1. Byla stabdytina CPK 164 straipsnio 4 punkto pagrindu tik tuo atveju, jeigu egzistuoja objektyvios aplinkybės, užkertančios kelią nagrinėti bylą. Teismas nenurodė jokių objektyvių aplinkybių, trukdančių nagrinėti šią bylą ir taikyti teisės normas po to, kai Lietuvos apeliacinis teismas kitoje byloje išsprendė analogiškus teisės taikymo klausimus ir įvykdė teisingumą.
2. Suinteresuotas asmuo UAB „ARVI ir Ko“ neprieštaravo lygiagrečiam civilinių bylų nagrinėjimui Lietuvos apeliaciniame teisme. Be to, teismas galėjo pats nustatyti bylai reikšmingas aplinkybes. Bylose Nr. 3P-390/2016 ir Nr. 2T-15-407/2016 nagrinėjami skirtingų užsienio arbitražo sprendimų pripažinimo ir leidimo juos vykdyti klausimai. Arbitražo sprendimai bus vertinami konkrečių bylų kontekste. Šioje byloje yra pakankamai įrodymų, pagrindžiančių pareiškėjos teisę kreiptis į teismą ir tai, kad nėra Niujorko konvencijos taikymo pagrindų. CPK 164 straipsnyje nustatytas imperatyvus reikalavimas – bylos stabdymas turi būti būtinas. Civilinėje byloje Nr. 3P-390/2016 nebus nustatytos jokios faktinės aplinkybės, kurios padėtų teisingai išspręsti šią bylą. Kasacinis teismas netiria faktų ir yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Kadangi šiose bylose nagrinėjami skirtingų užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir leidimo juos vykdyti klausimai, atsisakymas pripažinti užsienio arbitražo sprendimus byloje Nr. 3P-390/2016 neužkirs kelio pripažinti arbitražo sprendimų šioje byloje. Tarp dviejų bylų egzistuoja tiesioginis ryšys, kai kitoje byloje bus nustatytos faktinės aplinkybės, turinčios įrodomąją, prejudicinę ar privalomąją galią sustabdomai bylai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-406/2014). Tarp bylos Nr. 3P-390/2016 ir šios civilinės bylos nėra tiesioginio tarpusavio ryšio, lemiančio sustabdymo būtinumą. Civilinėje byloje Nr. 3P-390/2016 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nagrinėja arbitražo sprendimus, priimtus vienasmenio arbitro arbitražo byloje, nagrinėtoje pagal Tarptautinių prekybos rūmų arbitražo taisykles („ICC Arbitražo taisyklės“). Šioje civilinėje byloje nagrinėjami arbitražo sprendimai, priimti arbitrų kolegijos arbitražo byloje, nagrinėtoje pagal Vienos tarptautinio arbitražo centro arbitražo taisykles („VIAC Arbitražo taisyklės“). ICC ir VIAC arbitražo bylose tribunolai buvo sudaryti skirtingų komercinių susitarimų ir arbitražinių išlygų pagrindu, buvo taikomos skirtingos arbitražo proceso taisyklės, skirtingų šalių teisė, skyrėsi tiek šalių informavimo, tiek tribunolo sudarymo tvarka. Šie aspektai ir yra nagrinėjami pripažįstant ir vykdant užsienio arbitražo sprendimus pagal Niujorko konvenciją (V straipsnis). Nors abiejose bylose teismai gali nagrinėti tuos pačius Niujorko konvencijoje nustatytus pagrindus, tačiau šių pagrindų taikymas turi būti nagrinėjamas konkrečios bylos kontekste.
3. Teismas turėjo pats aiškinti ir taikyti teisę, neperkeldamas savo kompetencijos kitam teismui (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. ir 2012 m. gruodžio 6 d. nutarimai). Teismui buvo pateikta pakankamai užsienio teismų praktikos dėl teisės kreiptis į teismą ir Niujorko konvencijos pagrindų vertinimo. Teismų praktikos trūkumas nėra pagrindas stabdyti bylą. Teismas turi pareigą pats analizuoti ir nustatyti, ar egzistuoja Niujorko konvencijoje nurodyti pagrindai (CPK 809 straipsnio 1 dalis).
4. Šios bylos stabdymas prieštarauja pagrindiniams civilinio proceso tikslams bei koncentracijos ir ekonomiškumo principams, yra vilkinamas procesas, pažeidžiamos pareiškėjos teisės (CPK 2, 7 straipsniai).
5. Teismas nepagrindė, kodėl išnagrinėtoje byloje negalėjo paskelbti sprendimo, taip pat kad egzistavo kitos aplinkybės, nepriklausiusios nuo teismo valios, taigi nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos

(Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-316/2011). Šioje byloje teismas nenurodė aplinkybių, trukdančių nagrinėti bylą, taip pat kodėl bylos sustabdymas nepagrįstai neužvilkins proceso, kaip tai reikalaujama pagal kasacinio teismo praktiką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-573/2009).

6. Kasacinio teismo praktika dėl bylos sustabdymo galimybės užsienio arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bylose nėra vienoda ar aiški. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. gruodžio 16 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-552/2004 išaiškinta, kad bylose dėl užsienio arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo byla stabdytina tik tais atvejais, kai arbitražo sprendimas nėra įsiteisėjęs ar kai nesuėję arbitražo sprendimo apskundimo terminai (šios aplinkybės byloje nenustatytos). Tačiau remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gegužės 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-127/2008 išaiškinimais, bylos stabdymas nagrinėjant bylą dėl užsienio arbitražo sprendimų pripažinimo ir vykdymo galimas tik Niujorko konvencijoje nurodytu pagrindu (Niujorko konvencijos VI straipsnis), o ne bendraisiais bylos sustabdymo pagrindais (CPK 163, 164 straipsniai).
11. Suinteresuotas asmuo UAB „ARVI ir Ko“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. kovo 10 d. nutartį palikti nepakeistą ir kasacinį skundą atmesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 1. Civilinėje byloje Nr. 3P-390/2016 keliama ir nagrinėjami tie patys teisės klausimai kaip ir šioje civilinėje byloje, t. y. dėl tos pačios pareiškėjos teisės kreiptis į teismą ir jos priskyrimo prie CPK 811 straipsnio 3 dalyje įtvirtintų subjektų, kurie gali kreiptis dėl arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo Lietuvoje, taip pat dėl jurisdikcijos išplėtimo juridiniam asmeniui taikant bendrovės šydo pakėlimo (anglų kalba – *piercing corporate veil*) institutą bei teismo pareigos ir jos apimtį tokiu atveju patikrinti arbitražo sprendimo teisėtumą Niujorko konvencijos II, V straipsnių pagrindu.
 2. Abiejose bylose arbitražinis susitarimas buvo išplėstas UAB „ARVI ir Ko“ taikant bendrovės šydo pakėlimo institutą, todėl nors arbitražo bylas nagrinėjo skirtingi arbitražo teismai pagal skirtingas arbitražo taisykles, nagrinėjamų bylų aplinkybės yra labai panašios. Kita vertus, civilinė byla sustabdyta ne dėl to, kad byloje Nr. 3P-390/2016 reikėjo konstatuoti kokius nors faktus.
 3. Pagal CPK 164 straipsnio 4 punktą teismas turi teisę sustabdyti civilinę bylą, jei pripažįsta, kad tai būtina. Taigi teismas pats savo nuožiūra vertina susidariusią situaciją ir, remdamasis proceso operatyvumo, ekonomiškumo principais, kiekvienu konkrečiu atveju sprendžia dėl būtinybės stabdyti bylos nagrinėjimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-P-311/2012; 2015 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-253-969/2015; kt.). Teismas teisingai nusprendė, kad šios bylos teisingam išnagrinėjimui būtina sulaukti kasacinio teismo teisinio reglamentavimo vertinimo kitoje byloje, taip užtikrino proceso ekonomiškumą ir operatyvumą.
 4. Jei tarp tų pačių bylos šalių kasaciniame teisme nagrinėjamoje byloje bus pripažinta, kad pareiškėja neturi teisės kreiptis į teismą dėl arbitražo sprendimų pripažinimo, atitinkamai neteks prasmės šios civilinės bylos nagrinėjimas. Kasaciniam teismui išaiškinus, kad arbitražo sprendimas, kuriuo arbitražo jurisdikcija išplėsta juridiniam asmeniui taikant bendrovės šydo pakėlimo institutą, Lietuvoje negali būti pripažįstamas ir vykdomas, ar (ir) išsamiai išaiškinus Lietuvos teismo pareigą ir jos apimtį tokiu atveju patikrinti arbitražo sprendimo teisėtumą Niujorko konvencijos II, V straipsnių pagrindais, tarp šalių kilęs ginčas bus teisiškai tinkamai kvalifikuotas, bus sudarytos sąlygos tinkamai išnagrinėti šią bylą.
 5. Teismo precedentas reiškia įsiteisėjusį teismo sprendimą kitoje išnagrinėtoje byloje, kuri savo faktinėmis aplinkybėmis tapati arba labai panaši į nagrinėjamą bylą (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas). Lietuvos apeliacinis teismas bylą Nr. 3P-390/2016 nagrinėjo kaip pirmosios instancijos teismas, kasacinio teismo teisėjų atrankos kolegija 2016 m. kovo 8 d. nutartimi sustabdė Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. vasario 22 d. nutarties vykdymą, jokio kito Lietuvos teismo sprendimo ginčui aktualiais klausimais nėra. Šios aplinkybės tik dar labiau pagrindžia, kad

nagrinėjamu atveju yra būtina sulaukti kasacinio teismo išaiškinimo ginčui aktualiais teisės klausimais.

6. Pareiškėja nepagrįstai nurodo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 1 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-406/2014, kurioje taikytas kitas nei šioje byloje sustabdymo pagrindas – CPK 163 straipsnio 3 punktas.
7. Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje pripažįstama, jog, esant tam tikroms aplinkybėms, nacionaliniai teismai gali laukti paraleliai vykstančių teismo procesų rezultatų, ir tai gali būti laikoma procesinio veiksmingumo priemone. Tačiau kartu pabrėžiama, kad toks sprendimas turi būti proporcingas, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes (Europos Žmogaus Teisių Teismo 2006 m. liepos 13 d. sprendimas byloje *Stork prieš Vokietiją* (pareiškimo Nr. 38033/02); kt.). Sustabdžius šią bylą bus išvengta prieštaringų sprendimų susijusiose bylose, užtikrinti teisingas bylos išnagrinėjimas (sumažinant kasacijos tikimybę) ir civilinio proceso tikslai, ekonomiško ir proceso koncentruotumo principai.
8. Kasacinis teismas formuoja nuoseklią praktiką, kad bylos sustabdymas CPK 164 straipsnio 4 punkto pagrindu yra pateisinamas iki kitos bylos, kurioje sprendžiamas ginčui aktualių teisės normų aiškinimo klausimas, išnagrinėjimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-573/2009; 2014 m. vasario 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-77/2014; 2015 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-253-969/2015; kt.). Kasacinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija 2004 m. gruodžio 6 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-7-552/2004 konstatavo, kad nagrinėjant bylą dėl užsienio arbitražo sprendimo pripažinimo turi būti taikomi kiekvienu konkrečiu atveju nustatyti CPK 163, 164 straipsniuose nurodyti bendrieji bylos sustabdymo pagrindai. Kasaciniame skunde nepagrįstai cituojami Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gegužės 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-127/2008 išaiškinimai dėl bylos, kurioje sprendžiamas užsienio teismo (ne užsienio arbitražo) sprendimo pripažinimo ir vykdymo, stabdymo klausimas.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl civilinės bylos sustabdymo CPK 164 straipsnio 4 punkto pagrindu tuo atveju, kai sprendžiamas klausimas dėl arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo

12. Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymo 51 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad arbitražo teismo sprendimas, priimtas bet kurioje valstybėje – 1958 m. Niujorko konvencijos dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo dalyvėje, Lietuvos Respublikoje pripažįstamas ir vykdomas pagal šio straipsnio ir 1958 m. Niujorko konvencijos dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo nuostatas.
13. Niujorko konvencijos III straipsnyje įtvirtinta, kad prie konvencijos prisijungusi valstybė pripažįsta užsienio arbitražų sprendimus ir juos vykdo pagal toje teritorijoje, kurioje prašoma sprendimą pripažinti ir leisti vykdyti, galiojančias procesines normas, t. y. nagrinėjama byla sprendžiama pagal Lietuvos nacionalinius civilinio proceso įstatymus. Ši taisyklė atitinka tarptautinėje praktikoje visuotinai pripažintą principą, kad teismo procesas vyksta pagal valstybės vietos proceso teisę. Dėl to ir procesas nagrinėjamoje byloje dėl užsienio arbitražo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvoje vyksta pagal galiojančio CPK nustatytą tvarką ta apimtimi, kiek proceso nereglamentuoja Konvencija (CPK 1 straipsnio 3 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-552/2004).

14. Remiantis šios nutarties 12, 13 punktuose nurodytomis teisės normomis ir kasacinio teismo išaiškinimais, šiai bylai aktualus civilinės bylos sustabdymo klausimas sprendžiamas Niujorko konvencijos ir CPK nuostatų pagrindu.
15. Konvencijos VI straipsnyje nustatyta, kad jeigu V straipsnio 1 punkto e papunktyje nurodytai kompetentingai valdžios institucijai pateiktas prašymas panaikinti ar sustabdyti arbitražo sprendimo vykdymą, tai ta valdžios institucija, į kurią kreiptasi prašant pripažinti ir vykdyti šį sprendimą, gali, jeigu pripažins esant tikslinga, atidėti klausimo dėl šio sprendimo vykdymo išsprendimą, taip pat gali, tai pusei, kuri prašo pripažinti ir vykdyti šį sprendimą, prašant įpareigoti antrąją pusę pateikti reikiamą garantiją.
16. Pagal CPK 812 straipsnio 4 dalį teismas, nagrinėjantis prašymą dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo, turi teisę sustabdyti bylos nagrinėjimą, jeigu šis teismo sprendimas yra apskundžiamas įprastinėmis atitinkamos valstybės teismų sprendimų kontrolės formomis arba jeigu terminas šiam skundui paduoti dar nėra pasibaigęs. Tačiau šis specialiųjų bylos sustabdymo atvejų sąrašas nėra baigtinis, nes *mutatis mutandis* (su būtinais (atitinkamais) pakeitimais) turi būti taikomi kiekvienu konkrečiu atveju nustatyti CPK 163 ir 164 straipsniuose nurodyti bendrieji bylos sustabdymo pagrindai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-552/2004).
17. Atsižvelgiant į bylos sustabdymo pagrindus, įstatyme išskiriamos dvi bylos sustabdymo rūšys: privalomasis bylos sustabdymas (CPK 163 straipsnis) ir fakultatyvusis bylos sustabdymas (CPK 164 straipsnis). Esminis skirtumas tarp privalomojo ir fakultatyviojo bylos sustabdymo yra tas, kad, esant bent vienam privalomojo sustabdymo pagrindui, teismas privalo sustabdyti bylos nagrinėjimą, o fakultatyvus bylos sustabdymas priklauso teismo diskrecijai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-573/2009).
18. CPK 163 straipsnio 3 punkte nustatyta, kad teismas privalo sustabdyti bylą, kai negalima nagrinėti tos bylos tol, kol bus išspręsta kita byla, nagrinėjama civiline, baudžiamąja ar administracine tvarka.
19. CPK 164 straipsnyje įtvirtinti fakultatyvieji bylos sustabdymo pagrindai, kuriuos nustačius klausimas dėl bylos sustabdymo tikslingumo paliktas spręsti teismui, t. y. teismas turi teisę (bet ne pareigą) sustabdyti bylos nagrinėjimą ir konkrečiu atveju sprendžia, ar bylą reikia stabdyti. Fakultatyviųjų bylos sustabdymo pagrindų sąrašas nėra baigtinis ir bylą teismas turi teisę sustabdyti, jei pripažįsta, kad tai būtina (CPK 164 straipsnio 4 punktas).
20. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad net ir nenustačius CPK 163 straipsnio 3 punkte įtvirtinto privalomojo bylos sustabdymo pagrindo, byla gali būti stabdoma teismo nuožiūra, remiantis CPK 164 straipsnio 4 punktu. Kadangi bylos stabdymo šiuo teisiniu pagrindu klausimas įstatymo leidėjo paliktas išimtinai teismo diskrecijai, tai teismas savo nuožiūra vertina susidariusią situaciją ir, remdamasis proceso operatyvumo, ekonomiškumo principais, kiekvienu konkrečiu atveju sprendžia dėl būtinybės stabdyti bylos nagrinėjimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-246/2014; 2015 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-611-687/2015; kt.).
21. Sprendimas dėl civilinės bylos sustabdymo, t. y. jokių procesinių veiksmų joje neatlikimo, turi būti priimamas esant pagrindui, o teismo motyvai turi būti aiškūs ir išsamūs. Teismas, sprenddamas, ar yra pagrindas sustabdyti bylą pagal CPK 164 straipsnio 4 punktą, turi išsiaiškinti, ar tai pateisinama proceso trukmės ir intensyvumo aspektais, kad nebūtų pažeista asmens teisė į teismą pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, ir sprendimą dėl civilinės bylos sustabdymo turi aiškiai ir pagrįstai motyvuoti, kad šis atitiktų teisinio apibrėžtumo reikalavimus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-573/2009).
22. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad Lietuvos apeliacinis teismas civilinėje byloje Nr. 2T-12-370/2016 pareiškėjos Serbijos Respublikos įmonės JP „SRBIJAGAS“ prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Tarptautinių prekybos rūmų arbitražo 2013 m. rugpjūčio 19 d. dalinį sprendimą ir 2014 m. birželio 11 d. galutinį sprendimą Tarptautinio arbitražo teismo byloje Nr. 18728/GZ/MHM 2016 m. vasario 22 d. nutartimi tenkino. Suinteresuotas asmuo UAB „ARVI ir Ko“ dėl šios nutarties peržiūrėjimo pateikė kasacinį skundą, šis kasacinio teismo teisėjų atrankos kolegijos 2016 m. kovo 8 d. nutartimi buvo priimtas nagrinėti. Apeliacinės instancijos teismas, nustatęs, kad suinteresuotas asmuo UAB „ARVI ir Ko“ nagrinėjamoje byloje pateiktame atsiliepime į pareiškimą nurodo iš esmės tapačius kaip ir byloje Nr.

2T-12-370/2016 nesutikimo su pareiškimu pagrindus, nusprendė sustabdyti bylą CPK 164 straipsnio 4 punkto pagrindu iki Lietuvos Aukščiausiasis Teismas priims sprendimą civilinėje byloje Nr. 3P-390/2016 (dabartinis Nr. 3K-3-381-915/2016). Kasatorė, nesutikdama su šiuo teismo sprendimu, kasaciniame skunde nurodo, kad šios bylos sustabdymas nebuvo būtinas, kitoje byloje nebus nustatytos faktinės aplinkybės, kurios padėtų teisingai išspręsti šią bylą, taip pat kad teismas neturėjo teisės taikymo pareigos perkelti kasaciniam teismui. Teisėjų kolegija nurodytus kasacinio skundo argumentus laiko nepagrįstais.

23. Visų pirma nagrinėjamoje byloje nebuvo sprendžiamas klausimas dėl bylos sustabdymo CPK 163 straipsnio 3 punkto pagrindu. Taigi nagrinėjamu atveju nėra aktualus kasaciniame skunde akcentuojamas šios ir civilinės bylos Nr. 3K-3-381-915/2016 tiesioginis ryšys, kai byloje nustatomos faktinės aplinkybės, turinčios įrodomąją, prejudicinę ar privalomąją galią sustabdomai bylai, taip pat nėra aktualūs ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 1 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-406/2014 išaiškinimai dėl CPK 163 straipsnio 3 punkto taikymo. Nagrinėjamą bylą teismas sustabdė CPK 164 straipsnio 4 punkto pagrindu, ir, remiantis šios nutarties 20 punkte nurodytu kasacinio teismo išaiškinimu, toks teismo sprendimas yra galimas nurodytos proceso teisės normos pagrindu.
24. Nagrinėjamoje byloje teismas nustatė, kad suinteresuotas asmuo UAB „ARVI ir Ko“ kelia tapačius teisės klausimus kaip ir byloje Nr. 2T-12-370/2016, t. y. kad pareiškėja neturi teisės kreiptis į teismą su prašymu ir egzistuoja Niujorko konvencijos II ir V straipsniuose nustatyti pagrindai nepripažinti arbitražo sprendimų Lietuvos Respublikoje. Abiejose bylose, kuriose yra tie patys byloje dalyvaujantys asmenys, kasatorė savo prašymą pripažinti arbitražo sprendimus grindžia 2015 m. balandžio 24 d. su Serbijos Respublikos įmone „HIP Azotara Doo“ sudaryta cesijos sutartimi, kuria kasatorė, jos teigimu, perėmė reikalavimo teisę pagal arbitražo sprendimus. Suinteresuotas asmuo abiejose bylose ginčija šią kasatorės teisę, nurodydamas, kad dėl užsienio arbitražo sprendimo pripažinimo ir vykdymo į Lietuvos apeliacinį teismą turi teisę kreiptis tik arbitražo bylos šalis, be to, suinteresuotas asmuo nesutinka su arbitražinės išlygos taikymu jam kaip sutarties nepasirašiusiam asmeniui. Teismas, nustatęs, kad nurodytais teisės klausimais nėra suformuotos teismų praktikos, sprendė, kad yra būtina sustabdyti bylą iki Lietuvos Aukščiausiasis Teismas priims sprendimą civilinėje byloje Nr. 3K-3-381-915/2016. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad toks teismo sprendimas nelaikytinas teisės taikymo perkėlimu kitam teismui, kaip nurodoma kasaciniame skunde.
25. Pagal CPK 4 straipsnį Lietuvos Aukščiausiasis Teismas užtikrina vienodos teismų praktikos formavimą įstatymų nustatyta tvarka. Remiantis CPK 346 straipsnio 2 dalies 1, 2 punktais, įsiteisėjusių teismo sprendimų, nutarčių peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindai, be kita ko, yra materialinės ar procesinės teisės normų pažeidimas, turintis esminės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui, jeigu šis pažeidimas galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui, taip pat jeigu teismas skundžiamame sprendime (nutartyje) nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos. CPK 359 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad kasacinis teismas, išnagrinėjęs bylą, panaikina arba pakeičia apskųstą teismo sprendimą, nutartį, nustatęs šio kodekso 346 straipsnyje nustatytus pagrindus.
26. Atsižvelgdamas į šios nutarties 25 punkte nurodytas teisės normas žemesnės instancijos teismas, nustatęs, jog dėl tam tikrų teisės normų taikymo teismų praktika nėra suformuota ir kad kasaciniame teisme yra nagrinėjama civilinė byla, kurioje turėtų būti pasisakoma dėl šių teisės normų aiškinimo ir taikymo, bei siekdamas išvengti nukrypimo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos dėl tam tikrų teisės normų taikymo, gali nuspręsti, kad yra būtina sustabdyti civilinę bylą CPK 164 straipsnio 4 punkto pagrindu. Tokia išvada atitinka kasacinio teismo formuojamą praktiką nagrinėjant kasacines bylas, kuriose kyla panašūs teisės taikymo ir aiškinimo klausimai (pvz., žr., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-253-969/2015). Tačiau, kaip minėta šios nutarties 21 punkte, teismas turi įvertinti ir tinkamai motyvuoti, kad toks sprendimas nepažeis proceso koncentruotumo ir ekonomiškumo principų.
27. Nors nagrinėjamoje byloje teismas, konstatavęs pagrindą sustabdyti bylą pagal CPK 164 straipsnio 4 punktą, nevertino, ar toks sprendimas nepažeis proceso koncentruotumo ir ekonomiškumo principų, tačiau tai negali būti pagrindas pripažinti iš esmės teisingą teismo nutartį neteisėta (CPK 329 straipsnio 1 dalis).

28. Bylos duomenimis, pareiškimas pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Vienos tarptautinio arbitražo centro 2013 m. spalio 15 d. sprendimą dėl jurisdikcijos ir Vienos tarptautinio arbitražo centro 2014 m. spalio 8 d. galutinį sprendimą byloje Nr. SCH-5246/MAG Lietuvos apeliaciniame teisme gautas 2015 m. lapkričio 16 d., skundžiama teismo nutartis priimta 2016 m. kovo 10 d. Lietuvos informacinės teismų sistemos LITEKO duomenimis, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinėje byloje Nr. 3K-3-381-915/2016 procesinis sprendimas turėtų būti priimtas 2016 m. spalio 27 d. Kasaciniam teismui priėmus sprendimą civilinėje byloje Nr. 3K-3-381-915/2016, išnyks nagrinėjamos bylos sustabdymo pagrindas ir ji bus atnaujinta (CPK 167 straipsnio 1 dalis). Teisėjų kolegijos vertinimu, nurodyti šios bylos nagrinėjimo terminai bei numatoma kasacinio teismo nutarties priėmimo data civilinėje byloje Nr. 3K-3-381-915/2016 patvirtina, kad nagrinėjamos bylos sustabdymas nepažeis proceso koncentruotumo ir ekonomiškumo principų.
29. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad kasacine tvarka skundžiama teismo nutartis neprieštarauja Niujorko konvencijos VI straipsnio, CPK 164 straipsnio 4 punkto nuostatomis ir nutartyje nurodytai kasacinio teismo formuojamai praktikai, todėl pagrindo pakeisti ar panaikinti šią teismo nutartį nenustatyta (CPK 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

30. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 6 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 8,49 Eur tokių išlaidų. Atsižvelgiant į kasacinės bylos teisinį rezultatą, jos priteistinos iš kasatorės (CPK 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 96 straipsnis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. kovo 10 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš kasatorės Serbijos Respublikos įmonės JP „SRBIJAGAS“ (į. k. 104056656) 8,49 Eur (aštuonis Eur 49 ct) bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų kasaciniame teisme įteikimu, atlyginimo į valstybės biudžetą (ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (į. a. k. 188659752) biudžeto surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5660).

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Janina Januškienė

Dalia Vasarienė

Vincas Verseckas

Paminėta tekste:

- CPK
-
- 2T-12-370/2016
- CPK 164 str. Teismo teisė sustabdyti bylą
- 3K-3-406/2014

- CPK 809 str. Užsienio teismų (arbitražų) sprendimų pripažinimo teisinė reikšmė
- 3K-3-573/2009
- 3K-3-127/2008
- CPK 811 str. Kreipimasis dėl sprendimo pripažinimo
- 3K-P-311/2012
- 3K-3-253-969/2015
- CPK 163 str. Privalomasis bylos sustabdymas
- CPK 1 str. Civilinio proceso įstatymai
- CPK 812 str. Bylos nagrinėjimas
- 3K-7-246/2014
- 3K-3-611-687/2015
-
- CPK 346 str. Įsiteisėjusių teismo sprendimų, nutarčių peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindai
- CPK 359 str. Kasacinio teismo teisės
- CPK 329 str. Sprendimo panaikinimas pažeidus arba neteisingai pritaikius procesinės teisės normas
- CPK 167 str. Bylos atnaujinimas
- CPK 88 str. Išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu